

(6/38)

LA CAMPANA DE GRACIA

DONARÁ AL MENOS UNA BATALLADA CADA SENMANA

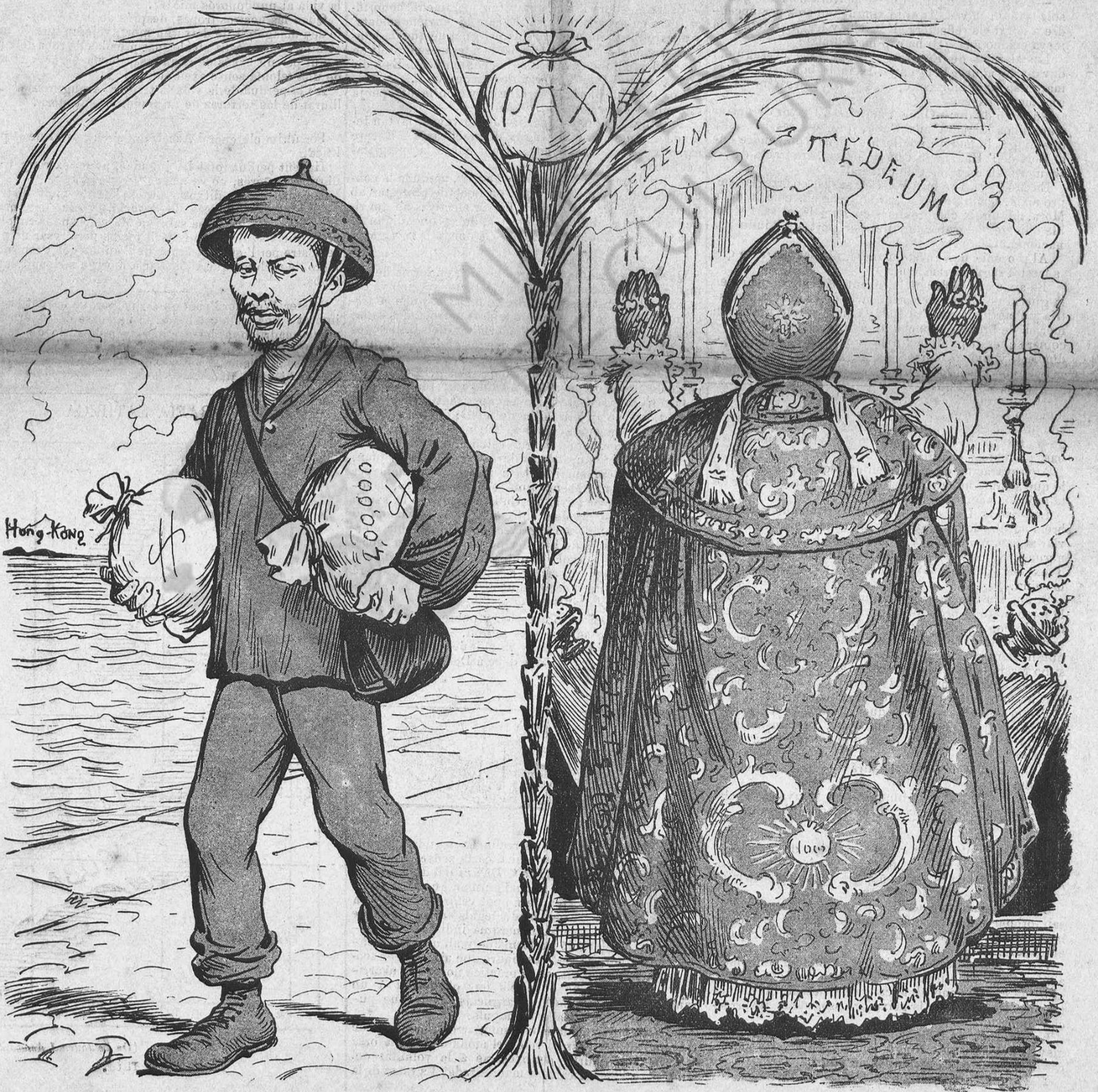
Aquest número 10 céntims de pesseta per tot Espanya

Fora d' Espanya fixarán lo preu los CORRESPONSALS

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ: Llibreria Espanyola, Rambla del Mitj, 20, botiga, BARCELONA.

PREU DE SUSCRIPCIÓ: Fora de BARCELONA cada trimestre ESPANYA pessetas 1'50 Cuba y Puerto-Rico, 2.—Estranger, 2'50.

EL TE DOY Y EL TE-DEUM

Els que cobran per callar.

Els que cobran per cantar.

REVISTA

o de Cuba diu que presenta bon carís. Desde Espanya no 's veu prou clar, pero ho diuen y aixís ho hem de creure.

Los barcos dels Estats Units que fan l'orni pel mar de las Antillas no portan cap mala intenció... ¡qu' es cas! Cuba es una noya maca, encare que molt desgraciada; fa dengues, y tot sovint sofreix crisis nerviosas, y aixó fa que l'oncle Sam n'estiga mitj enamorat. Los cansaladers son aixís: moltes vegades per treure's el baf del llart, s'entregan als amors romántichs.

De manera que fins ara 'ls barcos nort-americanos han estat fent l'os a la pubilleta del mar de las Antillas.

Inglaterra, Fransa y alguna altra nació han destacat també alguns dels seus acorassats, y al Port de l'Habana han anat a col·locarse al costat del *Maine* com dihentli:

—Mestre, cuidado, que nosaltres som aquí!

El comandant del *Maine* va respondre:

—Estigui tranquil, que si pólvora haig de gastar sols serà en salvas. Aquí hi vingut tan sols per encendre a la nit els reflectors eléctrichs y fer la rateta a la meva enamorada. ¿Hi ha cap mal en aixó?

Las alarmas de Espanya van calmarse desseguida, davant de aquest llenguatge. Es molt bona senyora la mare Espanya, molt confiada... y hasta afegirém qu' es una mare-pedás.

En lloch de dir:—Oncle Sam, fassi l'favor de deixar tranquila a la meva filla Cuba, que per res necessita que ningú la mareji; en lloch de ferli comprendre que al Port de l'Habana hi está de massa, ara tracta de obsequiarlo ab un tractat de comers.

En Moret ja l'té mitj escabexat. Ell ho arregla sempre aixís. Quan no pot pagar subvencions com la de 'n Mora, adquireix compromisos comercials, al sant y noble objecte de acabar de tirar per portas a l'industria nacional.

Al procedir de aquesta manera, no sembla sino que s'fassi l'següent raciocini:

Es aixís que la flor de la juventut obrera ha mort en la guerra de Cuba, a conseqüència de la qual la industria y l'agricultura d'Espanya han suferit una gran merma de brassos, donchs lo natural es fer tractats de comers que disminuixin la producció agrícola é industrial, y aixís tot queda equilibrat.

Los romántichs dels Estats Units, que fan l'aleta a Cuba, exclaman:

—¡Quin home mes admirable es en Moret! ¡Quin talentarro mes asombros!... Já desde ara renunciém a la conquista de Cuba... En Moret ens ha convensut. Vinga un tractat de comers y 'ns contentarem venentli robas, perfums y cansalada.

Aquest tractat de comers en projecte constituheix a lo que sembla una de las bases mes fermas y sólidas de la próxima pacificació.

Los Estats Units, ab una generositat que may sabrém agrahir lo bastant, deixaran en lo successiu d'enviar armas, municions y dinamita als héroes de la manigua... No 'ls convé que una hisenda qu'ells sols han d'explotar continuhi sent presa de la devastació y de la ruina.

Si fins ara venían atiant la guerra era sols per feros la forrosa, ab lo propósit de arribar a un resultat positiu. Un cop tinguin lo tractat de comers que tants beneficis ha de reportarlos, no es de creure que continuhin alentant l'obra del estrago y del incendi, puig si ho fessin, se tirarian la cendra als ulls... y aquestas ximplenas tan propias dels espanyols son incompatibles ab lo caràcter práctic del tocinaires.

Tenim, donchs, que per aquest costat s'está preparant la desitjada pacificació de Cuba, a expensas de la miseria y la ruina de un gran número de productors peninsulars.

—Ahí me las dén todas!—dirá l'govern de la Monarquía.

Y no faltarà tal volta un ministre tronya qu'exclami:—*Amigo*, qui sigui cornut que pagui 'l beure!

**

Un altre puntal de la pau: la política de 'n Blanco. No volém ferli cárrechs, per quant estém mes que segurs que 'l marqués de Peñaplata compleix estrictament las indicacions del govern.

Se li ha manat que acabi la guerra a *tota costa*, y ja sab tothom lo que significa aquesta paraula rectament interpretada. ¡A *tota costa*!... Es a dir: sense reparar en gastos.

Los qu'esperan los próximos resultats del seu viatge al departament oriental, ja 's figuren veurel, no ab l'arma de cassar, sino ab la canya de pescar. Al departament oriental hi ha 'ls peixos grossos de la insurrecció. ¡Bona fortuna!...

Lo marqués de Peñaplata porta la pau en la segona meytat del seu títol. Ningú com ell podrà ferse entendre dels insurrectes parlantlos en *plata*.

Y si aquests consideran que la seva obstinació no

conduheix a res; si tenen en compte que no podrán contar com fins ara ab los poderosos ausilis dels Estats Units; si 's fixan en que may com avuy se 'ls ha de presentar una ocasió tan propicia per liquidar ab grans beneficis la tan productiva industria insurreccional, han de ser molt tontos ó molt tossuts per no deixarse convencer.

Per aquest costat realment tenen una base de esperansa falaguera 'ls optimismes dels que no atenen mes que als resultats immediats, sense pararse a medir las conseqüèncias successivas.

La sanch ab tanta prodigalitat llansada 's va aclarint... Son color roig se torna color de rosa.

Lo color dels somnis agradables... Dormim dolçament... Dormim y somniém ...

**

Lo despertar que 'ns espera ja veurém si resulta tan agradable com aqueixos somnis sonrosats.

La nació espanyola, sense pararse a medir las conseqüèncias ho ha sacrificat tot a la conservació de Cuba: raudals de sanch y de diners, lo seu berestar y 'l seu porvenir... Y l'efectivitat de la possessió de Cuba ja casi no es mes que un mito.

De moment si no se 'ns ha escapat totalment de las mans, ben poch se 'n falta.

Exercim sobre l'isla una tutela merament honorífica, pero en extrém gravosa. Encare hi enviém soldats, y encare hi girém milions sols pel gust de que la bandera nacional—res mes que la bandera—senyoreji en los edificis públichs. Ab aixó 'ns contentém... Es a dir ab aixó 's contenta 'l govern de la monarquía.

Lo bras desllorigat, arrancat violentment, penja aguantat sols per una tira de pell.

Y diuen los monárquichs:—Ja ho veyeu: la tan temuda amputació no ha tingut de practicarse... Encare existeix el bras unit al cos... Hem salvat la integritat del individu.

Y 'l poble espanyol cansat y aburrit, perduda la conciencia del seu verdader estat, en lloch de protestar ab energia y de reclamar que 's fassan efectivas ab tot rigor las responsabilitats contretas, deixa que digan lo que vulgan y que fassan lo que 'ls donga la *real* gana.

Quan haja terminat, encare que siga en forma de comedia, lo grave conflicte que ab caràcter trágich va comensar ab lo crit insurreccional del Baire: quan se treuguin comptes de las sumas fabulosas derrotadas sense profit ni gloria, y 's vegi l'enormitat dels interessos que gravitarán sobre 'ls pressupostos de la nació; quan los contribuyents que ja no poden ab la seva ànima se vejan obligats a fer esforços impossibles pera colmar lo pou sens fondo de un déficit abrumador; quan los rentistas que avuy encare tallan el cupó, sentin ressonar la veu fatídica de «¡No n'hi ha de fets!»; quan a copia de forsar la circulació fiduciaria, 'l Banc d'Espanya ja no trobi imprenta que vulgui estamparli mes bitllets, perque fet y fet aquests no valdrán res ó casi res; quan, en fi, 'ns trobém sumits en la miseria, arruinats per sempre, sense nort, sense guía, sense esperansa, llavoras al contemplar l'isla de Cuba, regada ab la sanch de milers d'espanyols y entregada exclusivament al tráfeh y a la explotació *yankée*, podrém benehir eternament los tesoros de honra y de profit que han reportat a la nació espanyola 'ls governs de la monarquía.

L'únic consol qu'en tot cas ha de quedarnos, será agafar la guitarra y corre aquests mons de Deu, cantant aquella copla tan sapiguda:

«Si uno nace feo y pobre,
y se casa y es cabrón,
y se muere y va al infierno
decid ¿qué le debe a Dios?»

P. K.

ER si es realment deguda a alguns obrers una carta sense firma que publicá 'l *Diluví* del dimecres, y en la qual afirman que al seu entendre no pot venir la República pels medis legals en las Corts de una monarquía indiscutible, dintre de una constitució irreformable y ab un veto sempre omnipotent, bo será respondre que aixó que en teoria sembla una veritat, en la práctica no podría ni arribaria a serho. Perque quan els fets obeheixen a un principi de justicia, no hi ha argucias legals que puguin resistir son avassallador impuls.

Indiscutibilitat de la monarquía, irreformabilitat de la Constitució y hasta 'l veto del monarca ¿quina forsa de resistencia tindrian per oposarse a la voluntat del poble clara y enérgicament manifestada? La ratxa de la

tempestat s'ho emportaria tot com un bri de palla.

Aixís com Arquímides deya:—Doneume un punt d'apoyo y desquiciaré 'l mon, lo partit republicá pot dir al poble espanyol:—Acut a las urnas plé de fé, lluyta ab enteresa y entussiasme contra las malas arts de las pandillas monárquicas, que únicament poden prosperar, quan el poble s'entrega al enervador retraiment, arrenca una majoria republicana, y desquiciará a la monarquía en un instant. La desitjada revolució será desde aquell moment un fet consumat.

En cambi després de vintiquatre anys de predicarla, per l'ús exclusiu de medis violents fora del alcans del poble, se troba cada día mes lluny de la realitat; en lloch de madurar se torna cada día mes verda com fruit neulat pels frets del hivern. Y 'l país no 's commou, y 'ls mateixos monárquichs la prenen com una especie de monomania ignocent dels que la predicen útil sols a l'eterna continuació de la seva dominació vergonyosa, lograda y assegurada sense obstacles serios, gracias als errors y a las imprevisións dels que tant s'esforan per apartar al poble del compliment de sos debers cívichs mes primordials.

La mort del cabecilla Aranguren implica un acte de patriótica justicia. Aranguren atragué al infortunat tinent coronel Ruiz a una emboscada traidora, que costá la vida al pundonorós militar.

Quan las nostras tropas, després de haver descubert lo seu amagatall, lo deixaren mort, veieren que 'l miserable anava vestit ab algunas prendas de roba del que venut per un excés de confiança, havia sigut víctima de una felonía sense exemple.

Ab la pérdida de la vida 'l traïdor Aranguren s'ha lliurat de las torturas de un remordiment etern.

Per últim el general Azcárraga s'ha retirat de la política.

Havent perdut totas las jugadas, no es extrany que digui:—Señores, no va más.

Per altra part la ditxosa política 'l tenia molt distret de las sevas prácticas de devoció, y aixó era molt sensible, perque massa sab Frá Marcelo que per molts anys que visqui, ha de faltarli temps pera resar un pare-nostre per l'etern descans de l'ànima del gran número de reclutas que va enviar a morir als Hospitals de Cuba.

Mister Woodford está que trina perque havent sigut invitat a una festa celebrada en una casa de la aristocracia madrilenya, las senyoras van deixar-lo de recó, no permetent que 'ls sigues presentat.

Consolis Mister Woodford pensant que Mister Taylor signé objecte a Madrid de tots los obsequis y atencions

GEOGRAFÍA SATÍRICA

(De *Le Journal Amusant*).

El gat y la rata.

á pesar de lo qual, al tornar al seu país s' ha convertit en l' enemic mes descarat d' Espanya y 'ls espanyols. Y amigo, la diplomacia es aixís: dels pecats dels Taylors els Woodfords ne van geperuts.

En Moret, l' autor de l' autonomia, ja comensa á estar empipat ab els secretaris del govern de Cuba, 'ls quals se dedican á donar la bola, ó siga la cessantia, á molts dels amichs qu' en Moret tenia empleats á l' isla. No podém menos de celebrar que 'ls autonomistas cubans donguin aquesta lliçó tan eloqüent al performat D. Segimón.

Ja qu' ell se rifa al país, just es que se 'l rifa á n' ell. Qui á ferro mata, á ferro mor'.

Lo Colegi de metjes de Barcelona va pendre l' acort intempestiu de dedicar uns solemnes funerals á tots los seus compofessors que morissen durant l' any. Aixís va ferho 'l dia 29 del passat janer, ab la circumstancia especial de qu' entre 'ls noms dels *favorescuts* (?) ab las exequias, hi figurava un lliure-pensador tan caracterizat com lo difunt Doctor D. Jaume Pi y Sunyer.

Quina tristesa no causa aquesta falta de consideració á las ideas honradas de un difunt sempre dignas de respectel

Si 'l Colegi de metjes no s' hagués fet *missaire*, cenyintse estrictament com sembla que deuria als assumptos professionals, no donaria lloch á que pogués dirse:

—Malament aplicarán las medicinas als malalts, els metjes que no reparan en aplicar sufragis católichs á un lliure-pensador universalment reconegut.

CARTAS DE FORA.—*Massanet de la Selva.*—Han de saber qu' estém ab molt cuidado desde que 'ns falta Mossén Gustavo: vá marxar fá alguns dias ab una noya molt *interessant*, y no hem tornat á tenir noticia d' ell. Se deya que no tornava perque 'l riu venia massa gros... ¿El riu, eh? Altras cosas serán las que anavan massa *grossas*. De totas maneras el riu no va *sortirse de mare* y de otras cosas jo no ho asseguraria. Si Mossén Gustavo s' ha perdut, no será mal que 'l bisbe 'l fassa cridar pel nunci. Encare que tinga de ser pel nunci del papa.

* * * *Sampedó.*—Continua 'l nostre ensotanat acaparant las noyas, y per distreurelas de ballar ha montat un teatro al convent ahont las recrea fent comedias. Per cert que 'l mossén las hi serveix d' *apuntador*. ¡Tira peixet!

* * * *Bellmunt.*—Hem tingut la desgracia de perdre al ciutadà Antón Santis Barrusto, antich y conseqüent republicá. Lo dia dos del actual sigué enterrat civilment. La mort de tan digne ciutadà es una perdua irreparable.

* * * *Vilanova d' Escornalbou.*—Tenim un rector jove y guapat, ab uns ayres de torero, qu' estich mes que segur que 'l terno y la capa de brega li sentaria millor que la casulla y la capa pluvial. Tot sovint se 'n va del poble y s' está alguns dias fora, sense tenir en compte que se 'l podria necessitar. Ara figurinse que jo mateix, sentintme mal volgués convertirme: ¿No sería ell responsable de la meua eterna condemnaçió, si m' arribava á morir sense sagraments? Pero ell ab aixó no s' hi fixa, la joventut el cega... y ¡vaja, que 'n Pepet Hortet te molts ayres de torero y li sembla que tot li es plassa... Lo dia 20 del passat desembre, ab motiu de celebrarse la festa major, prometé al arcalde que com de costum hi hauria missa de tres (es de advertir que l' Ajuntament la paga.) Donchs á pesar de la promesa, un dels seus companys deixá de venir, y en lloch de ser de tres la missa sigué d' as, haventla dita ell tot sol. En vista d' aixó, no cal que tracti de cobrar la missa de tres, perque al poble no se 'l fa quedar malament y 'ls fondos municipals son molt *fondos*. Per mes torero que sembli valdrá mes que aquesta vegada 's *deixi de bregas* y no 's mogui de casa. Devegadas se demanan quartos y 's recullen xascos.

MOSAICH POLITICH

Lo ser mesquí y egóista que sols pensa en son ventrell y perque gosa y te quartos lo mori 'l esfereheix, lo jorn que menos s' ho pensa y quan creu estar mes bé mort d' un fart y als quatre dias ja ningú 's recorda d' ell. En cambi al brau, de cor noble, qu' en un ideal té fé y per ell la sanch daria una volta, y deu, y cent, may á la mort ha de témer puig si algún dia 'l sorprén mentres defensa sa idèa la Historia 'l ressucita y 'l fa etern.

¡Pobra Espanya! Los monárquichs l' acaban de dú á ca 'n Taps. Son poch pero tenen barra y menjan més qu' un mal grá. Ja s' han cruspit la justicia, l' hisenda, la llibertat, la vergonya, las colonias y 'ls drets individuals. No tenen qui 'ls peus 'ls pari, no hi ha qui ab virilitat els prengui la menjadora y á n' ells els penji d' un clau, y cent á un milió devoran ab lo cinisme més gran. ¡Y encare hi ha qui s' oposa á que 'ls bons republicans

formin un sol partit únich que lluyti sens descansar ab lo vot ó ab l' escopeta contra eix pilot de tiráns!
JEPH DE JESPU.

UTOPIAS

«No es posible, no, que el señor Durán y Bas en la conferencia que dio ayer mañana sobre la ley emitiera el concepto de que la Republica es una utopia. ¿Pues qué? ¿todo un señor rector de la Universidad de Barcelona va a ser otro Roca y Ruk? «A nosotros se nos asegura que lo dijo; pero nos resistimos a creerlo. Por muy ignorante que fuera nuestro rector, ¿iba á desconocer que en Francia, en Suiza y tantos otros países existe la República? Ahora bien; ¿qué significa utopia? Plan, proyecto, sistema ó doctrina que halaga en teoría, pero cuya práctica es imposible. «Utopico, por ejemplo, debe ser que un rector de Universidad sea burro. Por eso no creemos que el señor Durán y Bas emitiera el concepto que se le atribuye. Si lo admitiéramos, declarado quedaba por nosotros que no es una utopia que nuestro rector sea lo que hemos dicho, otro Roca y Ruk.» (El Diluvi. -Edició del dilluns a la tarde.)

TOTHOM recordará, sens dupte la gran pallissa que ab motiu dels escándols de *La Salvadora* va rebre *El Diluvi*, quedant sense paraula, escorregut, ab lo dicteri *Roca y Ruk* glassat als llabis. El desastre diluviá ocorregué durant l' estiu del 94. Han passat tres anys y mitj, y 'l dicteri aquell, ó siga l' únich argument que va trobar per respondre als terribles cárrechs que se li dirigiren, sembla que se li desglassa, y l' etziba á tort y á dret, vingui ó no vingui á tom y ab tan poca latxa, que tothom ha de reparar la espantosa decadencia en que 's troban actualment l' *Insensat* y 'ls seus deixebles, ó sigan els periodistas de contracta que avuy redactan *El Diluvi*.

Perque aném á comptes: ¿qué té que venire ab la conferencia universitaria del Sr. Durán y Bas en Roca y Ruk? (* Dificilment podrá explicarlo cap redactor del *Diluvi*, y molt menos els que tinguin per cervell una troca embullada. Apart de aixó may el nostre amich, republicá de tota la vida, ha dit en lloch que la República sigué una utopia. Per dirho necessitaria ser un boig, un desequilibrat... mes clar: un según *Insensat*.

Y no será perque no 'n conegui d' otras de utopias, perfectament demostrables. Com per exemple:

Lo republicanisme del *Diluvi*. ¡Aquí 'n tenen una de *utopia*! Análin las sevas campanyas saragateras. ¿A qué obeheixen sino al afany de sembrar la divisió, la desconfiansa, 'l rezel, y 'l desconcert en lo camp republicá? Campanya de insults, á falta de rahóns, de mentidas á falta de veritats, quan el *Diluvi* no te fets en que basar las sevas apreciaciones sempre injustas y apasionadas, els inventa maliciosament. Per exemple: al donar compte de la reunió celebrada 'l diumenje per la Junta provincial de Fusió republicana, ho diu tot al revés, trabuca 'ls conceptes y 'n tren deduccions completament infundadas pero en cambi exhuberants de mala intenció. Ja cal que 'l senyor Sanpere y Miquel, colobrador del *Diluvi* á ratos perduts els cridi á l' ordre... es á dir, no á l' ordre, á la veritat. Perque fins á n' ell, al amich, al company, que prengué una part activa en la reunió del diumenje, li fa dir lo que no ha dit ni somiat may. La mala fé del *Diluvi* no respecta ni als seus mateixos companys de colaboració.

¿L' utopia del seu republicanisme... ¿Se vol encare mes clara, mes evident? ¿Per qui treballa, ab las sevas campanyas de descrédit, sino á benefici dels monárquichs?... ¿A qui procura donar gust sino als monárquichs acaparadors d' actas, quan tant s' esforça per desviar al poble dels seus debers electorals? ¿Quin altre objecte té sino fer lo joch del caciquisme monárquich, quan llansa l' insult de *republicans de doblé* sobre 'ls que creuen honrada y llealment que 'ls republicans no han de abandonar cap dels medis que se 'ls ofereixen per combatre en pro de las sevas ideas, y molt menos els medis electorals? ¿Y per qué, si tots los republicans partidaris de las elecciones son *republicans de doblé*, desdora 'l *Diluvi* las sevas plavras ab los notables articles de *Alfredo Calderón*, republicá de la fusió, republicá de *doblé* com nosaltres mateixos? ¿Cóm s' explica aquesta incongruencia?

Veritat es que l' eminent escriptor no tracta may lo punt concret que tant serveix al *Diluvi* per esbalotar, y hem de creure piadosament pensant que no 'l tracta perque no li permeten; pero la seva firma prou coneguda y ben caracterizada en lo camp republicá de la fusió, al apareixer en las planas del *Diluvi* no forma per ventura un contrast *frappant* ab los ex abruptos del *Insensat* y dels seus deixebles? ¿Qui, després de aixó, ha de pendre en serio, no ja 'l republicanisme, sino las algaradas del net de D. *Salvadora*?

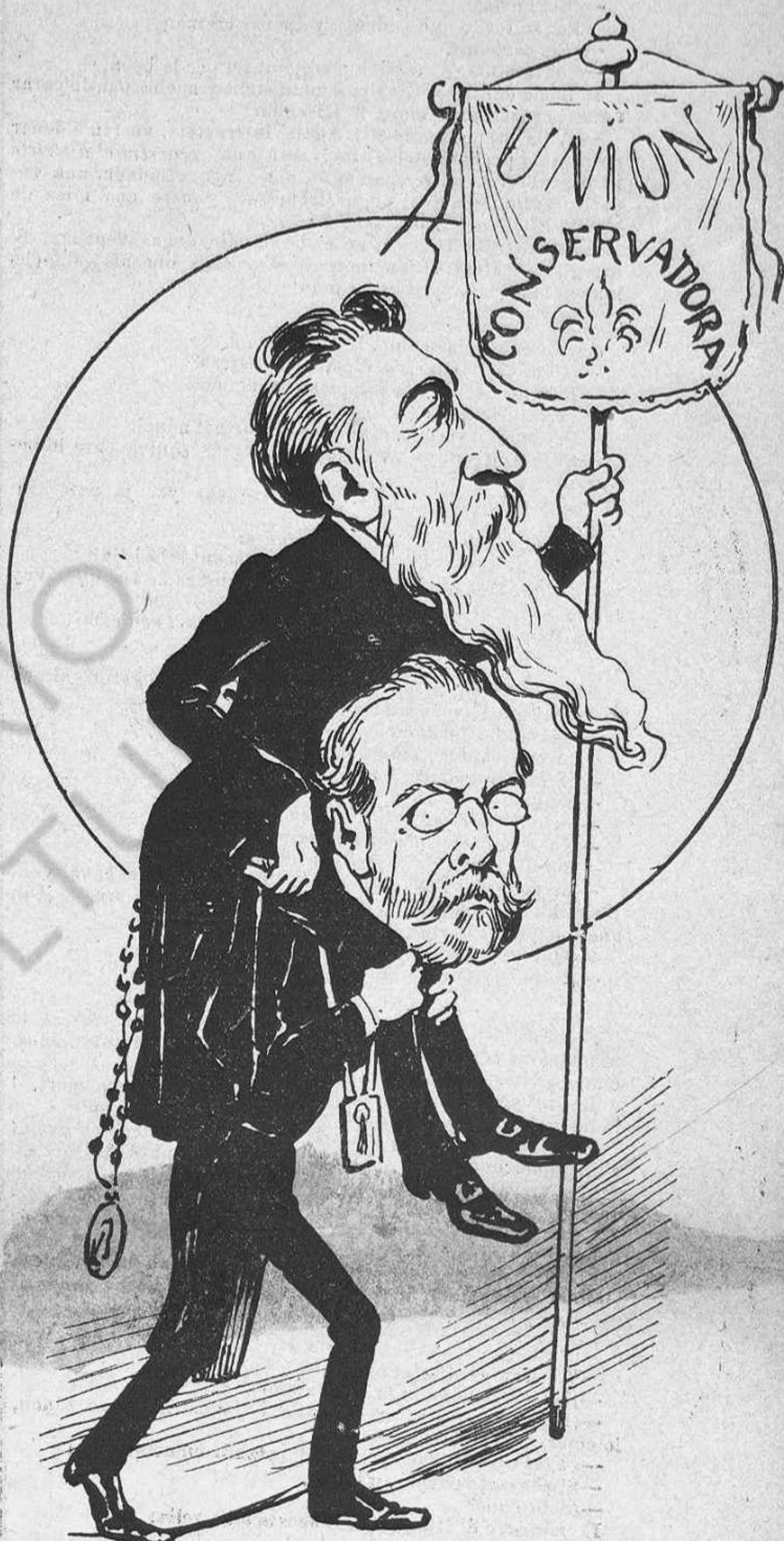
* * *

¿Vol el *Diluvi* que formulém un' altra utopia de las sevas? Donchs aquí va y no 's queixi de nosaltres. Creure que 'l *Diluvi*, últim rebrot del *Telegrafo*, periódich fundat com sab tothom ab los diners dels imponents de la *Salvadora*, que quedaren miserablement *explotats*; creure—repetim—que 'l *Diluvi* ha de reparar algun dia tots aquells desastres, es la mes gran de las *utopias*.

Los morts al sot, las familias arruinadas al hospici... y 'ls homes del *Diluvi* en sa farmacia, fent pegats de moralitat, ungüents de bona reputació y cataplasmas de honradés, ab la pretensió estupenda de aplicarlos á tothom. ¿Será precis que obliguém de nou als apotecaris bruts que aixis procedeixen, á tancar com avants las portas de la seva farmacia y á apagar llums á corre-cuyta temerosos de que ningú 'ls vegi? El *Diluvi* 's refia massa de que 'ls efectes del temps produheixen l' olvit. Está equivocacat. L' historia de la *Salvadora*,

(* *Ruk* ab *K* es una paraula que no figura en cap diccionari. Lo Sr. Roca y Roca no 's pot, donchs, ofendre per tan poca cosa. Si li deyan *Ruch* ab *ch* ja sería distint. Y si ademés li diguessen *cul d' olla*, joh llavoras si que de rabia 's feriria. N' estém segurs.

LA JEFATURA

Per ara 'l de las barbas va á caball.

apenas reunida en los memorables artículos publicados en *L' Esquella de la Torratxa*, forma una montanya de iniquitats, vergonyas y escándols mes alta, que l' Himalaya. No hi ha sino dir:—Mirin, senyors; aquí veuran l' origen y 'l desarrollo de aquest periódich que té la pretensió de tallá 'l bacallá en l' estadi de la premsa barcelonesa—perque se l' obligui, com á l' any 94, á ficar de nou lo cap sota del 'ala, ab ayres de avestrus perseguit.

Aixó queda probat de sobra... y disposats estém á probarho novament, sempre que 'l *Diluvi* vulga, que prou sab ell que ni en aquella ocasió agotarem totas las municions, ni son sols los assumptos de la *Salvadora*, sino alguns altres no menos edificants que deixarem pendants, els que podém oferir sempre que convinga com un incentiu molt sabró á la legitima curiositat del públich.

Ja ho diuen los castellans:
«La vida de Juan Soldado es muy larga de contar.»

Y ara ja li deixém dirnos Roca y Ruk sempre que vulga, si aixó ha de servirli de algun consol.

Serém tan ruchs com vulga el *Diluvi*; pero consti que tres anys y mitj enrera, á n' ell qu' es tan sabi, li varem posar las morrallas, y que avuy tenim encare l' extrém del ronsal als dits per menarlo cap ahont ens dongui la gana, y fins si convé, per ferlo passar novament Boria avall.

P. DEL O.

EN BUSCA DE RECURSOS

—...De modo, estimat López Puigcerver... —Que aquí s' ha acabat el bróquil y no 'ns queda més remey que inventar una contribució nova, un impost extraordinari, una manera viable de sangrar al país y ferli esquitxar unas quantas pessetas més.

—¿Las Aduanas?...
—¡Ay, señor Sagasta! Ja han dat tot lo que poden dar.
—¿Els mistos?
—Pagan tot lo que poden... y apenas creman.
—¿Els consums?
—Consumints de fástich y trayent fel per la boca.
—L' home del tupé reflexiona un instant y acaba per desapar aquet consell al ministre d' Hisenda:
—¿Vols creurem a mi?... Agafa 'ls trastes, vesten á donar un passeig per Espanya y imolt serà que *recorran el districte* no descubreis un recó an agat, una vinya olvidada, una *riqueza oculta* de la qual pugui tréuresse encare una mica de profit! *El ojo del amo... ¿sabes?*
—Lo ministre d' Hisenda no s' ho fa dir dugas vegadas. S' arregla la maleta, encén un puro d' aquells que als estanchs may n' han vist... y já corre món!

Arriba al primer poble.
—¿Cóm va l' industria d' aquestas terras?
—Reventada! Un dia d' aquests, tanquém.
—Y l' agricultura?
—Perduda! Tenim pensat fer-la cridar pél nunci.
—Si l' govern fays un empréstit forós ¿quina cara hi posariau?
—¿Cara? Cap! Ens girariam d' esquina y... ja pots xiular!

Lo ministre fa una pausa y pregunta:
—¿Qu' es aquell edifici qu' estu aixecant allá baix?
—Ah!... Una iglesia, una iglesia magnífica... La que avuy tenim, está tan deteriorada!...
En Puigerver agafa la maleta y continua l' seu camí.

Entra en lo segón poble y somet á un interrogatori al primer vehí que li vé entre mans.
—¿Marxa bé l' comerç?
—A can Taps?... ¡Vaya si hi marxa!
—¿Y la fabricació?
—Va de brassat ab el comerç.
—Pero las collitas, lo vi, l' blat, las garrofas...
—No n' tenim ni per menjarne nosaltres.
—Escolta qu' es alló que construhín allá?
—Un convent! Feya lo mpe que l' poble ho demanava, y al dílm ho ha conseguit. Vindrà una comunitat de frares. Diu que son quaranta y tants.
—¿Qui ho paga tot aixó?
—¡Pues vaya una pregunta! ¡L' poble!...

Seguint l' itinerari que al sortir de Madrid s' ha trassat, lo ministre va continuant la seva peregrinació, visitant pobles, ciutats, vilas, llogarets de mala mort...
Per tot sent las mateixas lamentacions: lo comerç mort, l' industria aterrada, l' agricultura exhilant l' dílm sospir...
Pero igualment ven per tot arreu lo mateix fenómeno: aquí s' inaugura una ermita, allí s' obra un convent, á la dreta estrenan un camí anar, á l' esquerra posan la primera pedra d' una iglesia... Y brillants professos per aquí, y espléndits *Tedams* per allá, y més amunt donacions á l' iglesia, y més avall obsequis al clero...
En López Puigerver se mossega 'ls llabís, ab la maliciosa rialleta propia d' un ministre que acaba de menjarse la partida, y se torna á Madrid.

—Venerable Sagasta...
—¡Hola! ¿Cóm ha anat l' excursió?
—¡Psé!... L' agricultura agotada, l' industria sense sanch, lo comerç de bigotis per terra...
—¿Vols dir, donchs, que alló d' establir un nou impost...
—Si senyor, podém establir-lo.
—¿Sobre qué?
Lo ministre d' Hisenda se li acostá á l' orella:
—¿Sobre la llana!
—¿Es materia encare explotable?—pregunta don Práxedes, entre desconfiat y sorprés.
Pero en Puigerver lo tranquilla ab un gesto.
—¡Are més que may!... Acabo de veure uns remats, que...
(fentes un petó als díts) ¡enamoran!...

COM SE FAN LAS UNIONES

—Sou un gran home, Pidal.
—Y vos, Silvela ¡quin altre!
—¿Qué n' hi ha pocs aquí com vos!
—Pues, y com vos ¿que n' hi ha gayres?
—Un home que al detrás seu porta las *honradas masses!*
—¡Un guapo que no va may sense la célebre daga!
—Quan vos á parli us posedu, la partida está guanyada.
—¿Y en parlant vos? ¡Pues no dich!
¡Boca abajo!... Tothom calla.
—Us admiro ab tot lo cor.
—Jo us admiro ab tota l' ánima.
—Sou un gran home, Pidal.
—Y vos, Silvela ¡quin altre!
—(Pausa llarga. L' ex-castril se pentina un xich la barba, lo florentí s' va mirant la punta de las sabatas. De cop):
—Sense cumpliments, diguéu ¿cóm esteu de gana?
—¡Ay, no me n' parlu de aixó! No es pas gana lo que m' falta.
¿Y vos, cómo aneu?

—¡Ay fill!
En ma vida l' he acabada.
¡Qu' es trist aixó!
—¿Que si ho es?
—¡Sentir l' olor del arrós y ab l' oló haver de quedarse!
—¡Viure á prop d' un restaurant y no frquentar la casa!
—¡Tan bonich qu' es anar típi!
—Y tan lleig qu' es no atiparse!
—¡Poguer teni l' *cucharon!*
—Y la paella... péi mánech!
—Y ala, *¡am am dia y ni!*
—Y *¡am am demati y tarde!*
(Un'altra pausa. En Pidal de cop dona una patada, en Silvela, sempre atent, el segunda dantine un'altra.)
—¡Tinch una idea!

—¿Qui sab!
—Una idea hermosa, magna.
—¿Per que no 'ns unim?
—¿Per qué?
—La méva máxima sempre ha estat aquesta: un home afamat, es un, y gracias; dos afamats, son dos héroes; mentres l' un con, l' altra endrapa...
—¡Just! Y quan l' un ha endrapat...
—Cou ell y entra á endrapar l' altre.
—Nada; ¿á vos us sembla bé?
A mi també. ¡Pit al yagua!
—¿Un!... L' unió fa la forza.
—Fa la forza... y fa las salsas.
—Y l' grans pastels coloctius.
—Y las cocas encueradas...
—¡Visca l' unió!
—¡Visca sempre!
—¡Enlayre!

Y... re: ab tant brillo s' ho han pres, que, segons ells, no més falta que ara *ella* 'ls diguin:—Senyors, ja poden sentarse á taule.
C. GUMÁ.

QUENTO

Contan qu' una ilustre dama poderosa en altre temps, trobantse un dia molt pobra y aburrida hasta l' extrém perque de ratas tenia lo palau farsit y plé, y veient que aquestas bestias anavan sempre en augment, y á pesar de las continuas ordres que dava al servey lo poquet que li quedava me li feyan tot malbé, ella mateixa va pendre precaucions de fort y ferm.
Com que ni gais ni rateras hi havian pogut may res, volgué probar si fent bona neteja faria net, comensent per dar despidó al aparatós servey.
Economias molt grossas lográ aixis al mateix temps, cosa que de pas dit siga li era bastant convenient; y per llimpiar de la casa los recons y reconets, va provehire d' escumbras y criada nova prengué.
Eon aquesta, una minyona jova, fresca y de talent y que li recomenava pel cas un vehí francés.
—Si aquesta no li extermina las ratas—li deya aquet—

ISALVATJISME!

Ea uns quantos días que á Madrid va haverhi unas renyinas entre dos paisans, dos polissons y un torero. Aquest portava com vulgarment se diu una *mona* com una casa, lo que en aquesta gent no te res d' extrany si s' te en compte que sortian d' una *juerga*. Quan la disputa arribá á l' dílm grau, sonaren dos tiros y un dels projectils fent blanco en lo torero, lo deixá molt mal ferit, tant, que als pocs días va sucumbir.
La notícia de la seva mort s' extengué de tal manera, que á la nit tots los periódichs la consignavan ab gran extensió, coloeantla entre fillets de dol, y en caffès, teatros, tabernas, cassinos y demés punts de reunió, no s' parlava d' altra cosa que de la mort d' en Gavira. ¡Tot Espanya sentia y plorava la seva desgracia ¡Era un torero!

A primers del mes passat, arribá al port de Barcelona un vapor de Filipinas, conduhint més de *cuatre cents* fills de maro malalts y ferits de retorn á sa patria. Durant los trenta días del viatge moriren á causa de sos mals y feridas *¡treinta quatre infelices!* La seva caixa de morts sigué l' ventre dels tiburons! Al saberho l' poble, ningú plorava; ningú... no més aquellas trenta quatre mares que havian rebut mortal ferida en lo cor... ¡Ah! L's periódichs patrioters no sortiren endolats, ni en los caffès, teatros, tabernas, cassinos y demés punts de reunió s' parlava de la mort d' aquests pobres soldats que després de fer esforços de fiagueza y de lluyter contra l' clima y l' enemich trobaren sepultura al fons del mar. ¡Eran defensors de la patria.
Comparém aquests dos casos... y plorém per Espanya!

R. MUNTANÉ.

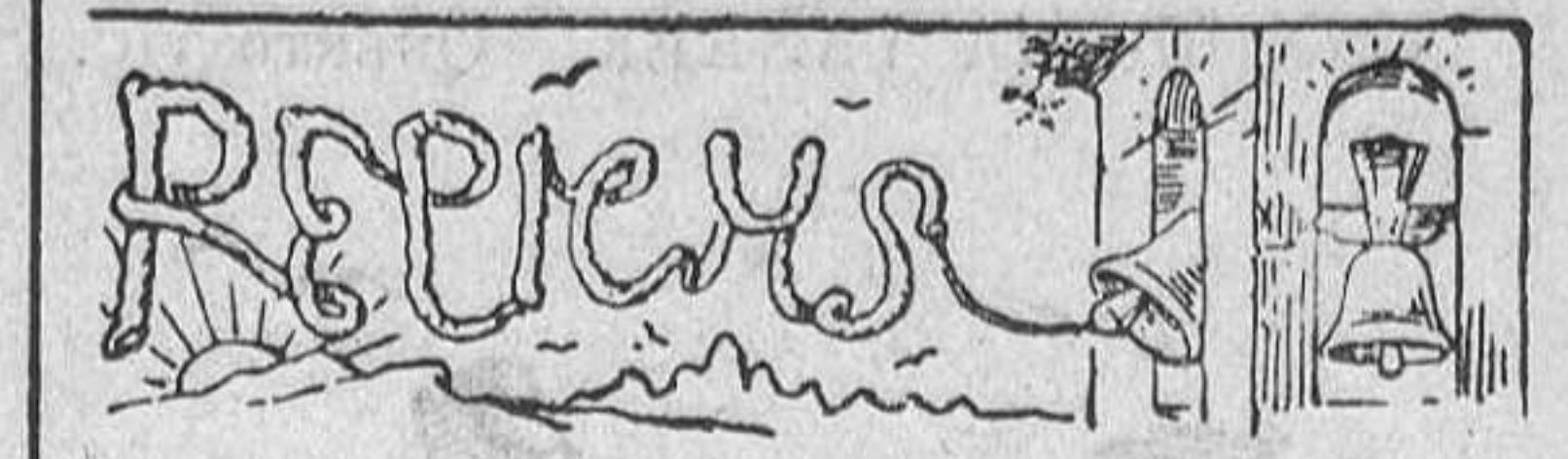

—Minyona, ara que vas sola ¡enténim! ó sino aixó aviat semblará Creta.

creguim, n' hi farà una extesa que hi trobará molt remey; á mí, puch assegurarli que m' va deixá l' *palais* net...
Mitj de grat y mitj per forsa es el cas que la prengué; y andavrint la xicota de la senyora l' intent, del quarto dels mals endrrossos dissparte 's va posá á fer (puig qu' era l' niu de las ratas es cosa que 's veya bé,) retirant entre altres trestos per inútils los següents:
—Un joch de cartas molt velles y altre joch de ajedrez, tots dos molt plens de trenyinas y destarotats los reys; una inservible navaja, una *espanassa*, un tupé, una daga florentina d' osca plena y de rovell, y una barra ¡quina barra! de toro devia ser!
Colgat entre una grn pila de ratunas excrementes, va trobarhi retirantho per infecció igualment: una caixa plena d' unglas, un tronxo de garrofer, plomas d'elloro... ó cotorra, (aixó no se sab del cert,) un feix de llana y un altre de vaynas bastant gros feix, molts fullas, molts mitras, uns rosaris de marqués carcaçal y tarambana y altres cent mil trastos més.
(Tot aixó, que no es pas mica) fcat dins d' un covonet y tapat ab uns quantos diaris que tampoch valian res, van determinar donarlo al primer que ho demanés, interinament trayentho per no fer nosa al carrer, y ab quatre escumbradas fortes va quedá l' *palacio* net.
—¿A cents moriren las ratas y á míls los ratolinets!
Pro aixó sí, desde llavores, (y contan que fa molt temps,) ratas en aquella casa may ningú n' ha vist cap més, recobrant aixis la dama son humor y son poder.
—Minyona com la del quènto á quantos pobles ens convé!
PEPITO LLAUÑÉ.

LO SOMNI DEL SOLDAT

Al repich de las campanas que alegres van anunciant que ja arribada es la festa major del Plá del Reixach, en Miquel que bé dormia s' ha despertat esbarat.
En aquells moments estava entregat á somnis grans com recordant las passadas festas major d' altres anys aquest any la sort li brinda disfrutar molt més que may y transportat en dols somnis ja s' veu ell bo y passejant per tots els carrers del poble lluhint vestit nou d' estám y dir cosas á las noyas bromejant ab los companys.
Prou somia ell que la festa lluhida aquest any será y que la millor orquesta la tindrán al envelt, abont, com dos anys enrera ell es socio y fa sarau y podrá teni en sos brassos las millors noyas del Plá.
—Més ¡ay! aquellas campanas per ell han sigut fatales; y al despertar del seu somni y veure la realitat recorda que fa tres mesos de la guerra va tornar faltar de la cama dreita, y molt mal ferit de un bras portant sobre d' ell el sello de la miseria y la fam; puig que ab tot y defensares per la patria y dar sa sanch, la patria á en Miquel per paga un altre *miquel* li ha dat.
Mentres tot aixó recorda comprén sa fatalitat y.... —Ara fos á fer— murmurant mitj rihent y mitj plorant.
J. STARAMÉ.

L' alcalde del Vendrell van invitar-lo á dimitir.
—Home—li deyan—¿que li costa de anarse'n á casa seva? ¿Qué no veu que 'ns fa nosa?... Sent vosté republicá ¿cóm dimontri 'ns ho farém per donar l' acta del districte á un candidat de l' olla?

L' alcalde del Vendrell escoltava aquestas rahóns com si sentís ploure. Desde l' govern civil de Tarragona va tornar-se'n á l' arcaldia de la seva vila, resol't á mantenirse ferm en lo seu dret, fent honor als vots de la majoria de la població que va elegirlo posant en ell tota la seva confiansa.

¿Y saben lo que ha succehit?
Ja s' ho poden pensar. Las penyas mes duras saltan per medi de barrinadas; ab los arcaldes mes forts, quan se vol ferlos saltar s' emplean los processaments, vingan ó no vingan á tom.

L' alcalde del Vendrell ha sigut processat... No sé si l' ficarán á la presó. Jo al puestó del gobernador de Tarragona no m' pararia en barras y manaría fusellarlo.
Perque vamos á veure ¡qu' es l' arcalde del Vendrell per negarse á dimitir quan li demanan ab bons modós?
Una vegada realizada l' execució, telegrafiaaria al goberm de n' Sagasta dihenthi:
«Acabo de fusellar al arcalde del Vendrell per demostrar que las próximas elecciones en aquesta provincia serán un modelo de legalitat.

¿Quantés y cuánts homes sense mes medi de viure, que 'ls profits que obtenen de la politica al us, poden dir:
—Gran cosa es el joch de las instituciones.... ey, s' enten, sempre que 's permeti que nosaltres cobrem el barato!

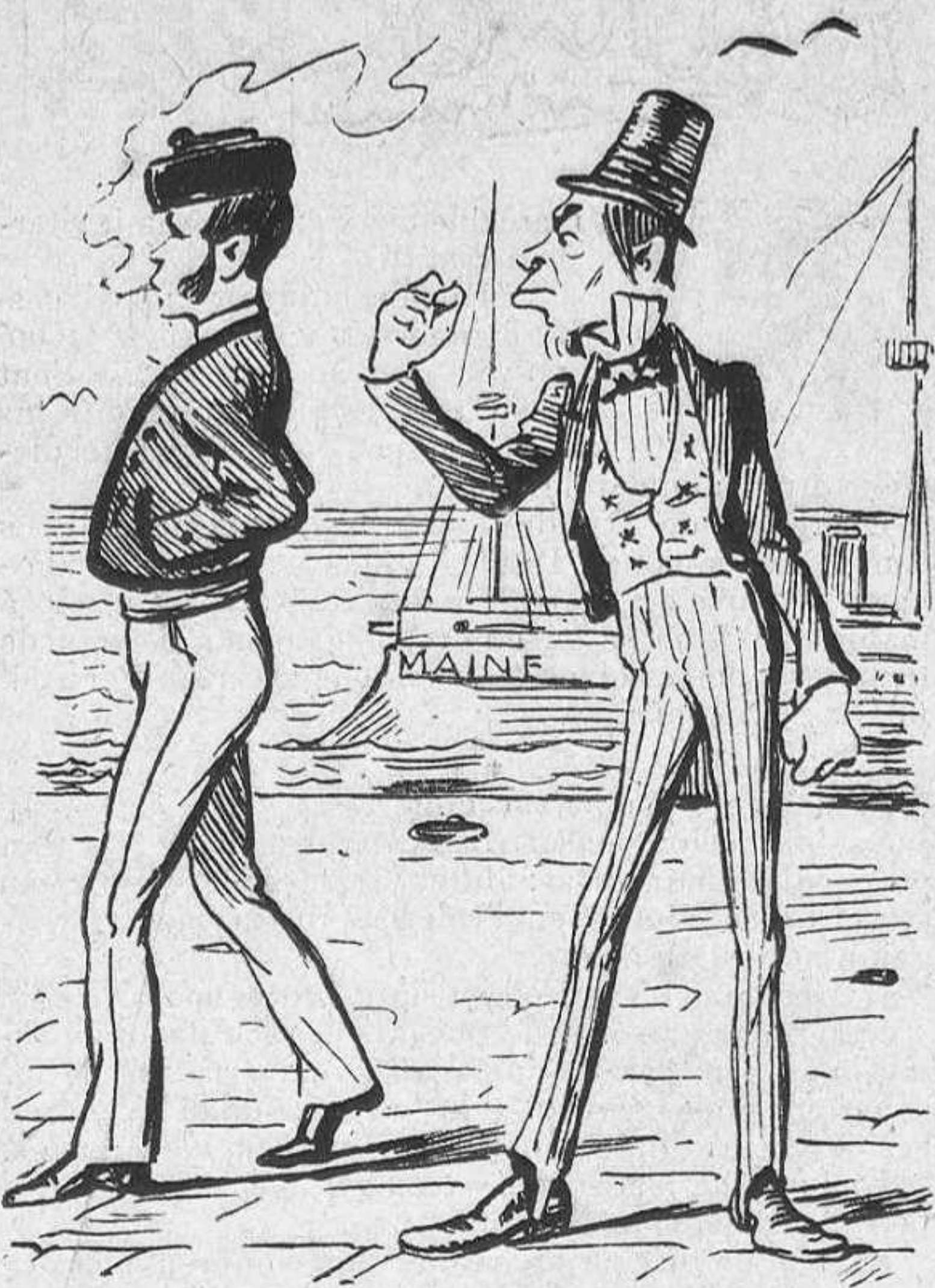
Estadística.
En la guerra de Cuba s' han concedit 68,900 recompensas. Ó com si diguessem una per cada tres soldats dels que han operat á l' isla.
Trenta coronels han ascendit á generals de brigada; catorze generals de brigada á generals de divisió; y dos generals de divisió á tnenents generals.
¡Vaya una pluja d' estrellas!
¡Y tot per evitar el triunfo de l' estrella solitaria!

Lo balneari de Santa Agueda, famos per haverli sigut assensinat en Cánovas, ha passat á poder de la corporació religiosa dels Germáns Hospitalaris de Sant Joan de Déu, que s' proponen transformarlo en manicomio.
Un manicomio mes, apuntat á la lista dels que actualment explotan aquests frares mateixos, entre 'ls quals s' hi contan el de Cienpuzuelos y l' de Sant Boy de Llobregat.
Fins aquí es molt legich lo qu' está passant en aquest particular. A una nació de molts convents li corresponen molts manicomis.
La reacció clerical ha de produhir los seus fruits. Los espanyols se tornan boigs y 'ls frares fan bitillas.

La taca negra, continúa extenente de tal manera que molt prompte no s' coneixerá á Espanya altre color que l' de sotana.
Havia pensat lo goberm nombrar rector de la Universitat de Madrid al eminent catedrático de Medicina senyor San Martín... y casi estich per dir que haventse aquí trastocat tot inclús els refráns, aixis com avants á cada *puerzo* li arribava su San Martín, avuy á cada *Sant Martín* li arriba su *puerdo* (parlant ab perdó y en sentit figurat).
Perque resulta que l' Sr. San Martín es un home de ideas adelantadas, casi un lliure-pensador, lo qual ha bastat perque una elevada autoritat eclesiástica de Madrid, solícitede de n' Sagasta que per res del mon realisés lo seu nombrament.

En Sagasta, podja y devia dir al home de la mitra:
—Ja veurá, vosté cuydis de confirmá criaturas, de fer casaments y pronunciar separacions canónicas, y no s' fiqui en lo que no li demanan. Lo nombrament del personal de l' ensenyansa es privatiu en absolut del gobern de la nació, y nosaltres com á lliberals, mes que de averiguar si 'ls catedráticos van ó deixan de anar á missa, 'ns cuydem exclussivament de tenir en compte la seva ilustració, l' seu saber y 'ls seus mérits científicos.
Aixó es lo que podia y devia haverli dit; pero per lo mateix que devia no ho ha fet, prestantse ans al con-

UNA BROMA YANKEE. — QUINTO VIU.

—Ara qu' està d' esquena vaig a clavarli la gran trompada del sigle.

trari, á complaure en tot y per tot al home de las mitjas moradas y de las sabatas ab civella.

Y aquest Sagasta es l' ex-miliciano progressista mata-frases de altres temps!...

¡Ah! De la reacció clerical que s' està ensenyorint de la nació, qui principalment ne te la culpa es aqueix partit liberal de nom, pastelero de fet, que olvidantse dels seus antecedents y dels seus compromisos de honor, s' ajup de morros á la menjadora, quan hauria de cridar com en Prim:—Lliberals á defensarse!

Un semi-capellá francès que á San Sebastián dirigia un colégi titolat de *Saint Joseph* fent gala de una gran religiositat, ha tingut de fugir escapat al seu país, en vista de las formals acusacions del seus tendres alumnos, nens de pochos anys, victimas de certs atropellos que no 's poden consignar ab lo seu nom propi sense ofensa de la moral.

¿M' entenen?

Si contestan que no, 'ls diré qu' era massa aficionat á la geografia. Y si aixó 'ls extranya, ategiré que sempre estava ab el puntero sobre 'l mapa-mundi.

En Sagasta ha dit que té 'l propòsit inquebrantable de que las eleccions s' efectuhin á Cuba ab una sinceritat absoluta.

A Cuba no mes ¿eh?

Ara per lo que respecta á Espanya ja 'ns ho dirán de tupinadas.

S' enten, sempre que 'l poble no 's decideixi *sincerament*, á imposar la legalitat, mal tinga de trencar alguns *tupíns*.

Per si 'l tenor Marchi en vista de la malacullida que li ha dispensat el públich, rescindeix la contracta ab l' empresa del Liceo, 's diu que s' encarregará de cantar lo paper de *Nerón*, un conegut tinent de la guardia-civil, que té grans disposicions per donar verdader caràcter al célebre personatge y además una veu molt hermosa.

Encare que á dir veritat de algun temps ensá ningú 'l sent, y fins no falta qui assegura que será precisa la intervenció dels tribunals de justicia, per obligarlo á cantar.

Los *yankées* per admirar als badochs que assistiren á l' Exposició de Chicago, van exposar una estàtua en plata, de gran tamanyo, que representava á la Justicia.

Ara 's proposan concorre á l' Exposició universal de París de l' any 1900 presentant també una estàtua de set peus d' altura, no ja de plata sino d' or macís y representant no á la justicia, sino al president Mac-Kinley.

Mala idea!... L' estàtua d' or, en lloch de representar á un home que al fi es mortal y falible, podria representar un símbol.

Si tingués la forma de tocino 'ls *yankées* darían el cop. Y sense necessitat de rétors, tots los visitants de la próxima Exposició de París, dirían:

—Veus'aquí l' ídol nacional dels paisans de l' oncle Sam!

S' havia anunciat que de l' últim ápat conservador, dedicat á n' en Pidal, ne sortiria la jefatura de 'n Silvela cuyta á punt y en disposició de que 'ls conservadors se 'n llepressin els bigotis.

Y en efecte: en aquell psicolavis, afavorit ab la presencia de tots els pantorrillas d' Espanya, inclús el nostre, l' home de las honradas masses, el barbut Pidal vá representar el plat de resistencia y en Silvela 'l *sorbete*... una cosa freda, gelada, que 's desfá, que 's torna aygua.

Un important silvelista barceloní, que s' havia prés en serio alló de la selecció deya aquest día plé de amargura:—D. Paco ha perdut la daga, y avuy ja no es més que l' home de la vayna florentina.

Datos històrichs sobre la Butlla.

N' hi havia una d' especial, denominada *la Bula di componenda*, que per ordre expressa dels bisbes se venia en todas las ciutats, vilas y poblets de Sicilia, per encarregats especials, generalment rectors.

Ab aquesta butlla que costava quatre ralets y 30 céntims se podia retenir *ab tranquilítat de conciencia* fins á 125 rals d' efectes ó diners robats. Per cada butlla 's trobava 'l que l' adquiria *compost* per aquella cantitat, y 's podia arribar á *compòndres*, aixó es, á retenir lo que s' hagués robat fins á un máxim de 4,590 rals. Passant de aquesta suma, 'l lladre tenia que acudir al bisbe.

*
**

—¿Eh?...

—Ola... ¿qué tal?... tinch el gust de saludarlo!...

Un' altra ganga de la famosa butlla. Va consignada en lo cas 4.º que diu textualment:

«Si algún jutje ordinari, ó delegat assessor hagués rebut diner ó altra cosa pera pronunciar una *sentencia inícuca*, ó per dilatar lo proçes en detriment de l' altra part, ó pera inferirli algún agravi ó per altra cosa que no degués fér, en tal cas *se pot y 's déu compondre* del seu fet y de lo que de tal modo hagués rebut.»

¿Qué tal?

Donchs hi ha mes encare.

L' article 16 de la morrocotuda butlla diu aixís:

«Tota dona deshonesta que no ho siga públicament, se pot *compondre* de qualsevol preu de diner ó joyas que hagués rebut, y 'ls homes que haguessen rebut diner ó altra cosa de donas lliures, se poden *compondre* de la mateixa manera.»

Ab molta rahe diu lo periódich del qual trech la noticia:

«Basta ab lo manifestat pera compendre que 'l clero siciliá autorisava 'l robo, la prevaricació, 'l soborn y la deshonestitat mediant un preu fixo, especie d' impost sobre 'l vici y 'l delictes, dels quals participava.»

»Y que 'l de tots los païssos, sino en aqueixa forma en altres consenblants, feya y ve fent dos quartos del mateix.»

TE DEUM

I

A LA SACRISTIA.

—Deu los guard: ¿podén cantarnos un Te Deum per la pau?

—Ab moltíssim gust: tractantse d' un succés que per igual ha d' alegrá á tot el poble, poden desde ara contar ab nostre concurs.

—La festa la voldríam á tot drap.

—Ho será.

—Y ab molta música.

—Creguim que no 's queixarán.

—Y ab la mar de llum.

—La cera

cremará per tots costats.

—Bueno. Fem preu. Ajustantnos á las líneas generals que hem senyalat, ¿quánt calculan que costará aixó?

—Veurán:

clero... cera... adornos... coros...

música... drets del bisbat... montá y desmontá 'l tablado...

deu... vint... trenta... Pél cap baix,

els costará uns dos mil duros.

—¡Recarambó!

—¿Ho troban car?

Al preu que tenim la cera

y lo escassos que ara van

els músichs regulars, creguim

que no es gens exagerat.

—Dos mil duros!... Son molts quartos!...

Posem'ho á mil.

—¡Cá! ¡Qu' es cas!

¡Vaya un negoci fariam!

—¿Mil dos cents?... Ja es ben pagat.

—Mirin, perque un' altra volta

tornin aquí, 's cantarà

per mil cinch cents; pero consti

que no 'ns hi queda ni un ral.

—Corrent: ¿quán será la festa?

—¿Els hi sembla bé demá?

—Demá, donchs. ¡Eh! ¡molta música!

—Molta; vajin descansats.

II

A L' IGLESIA.

¡Marvellós espectacle!...

Del temple l' immensa nau

sembla un camp cubert d' espigas

que l' oreig fa bellugar.

Aquí casacas brodadas,

y uniformes virolats,

y pits adornats de cintas

y creus plenas de brillants...

Allá una onada de plomas,

y nacre, y cabells rissats,

y cossos guarnits de puntas

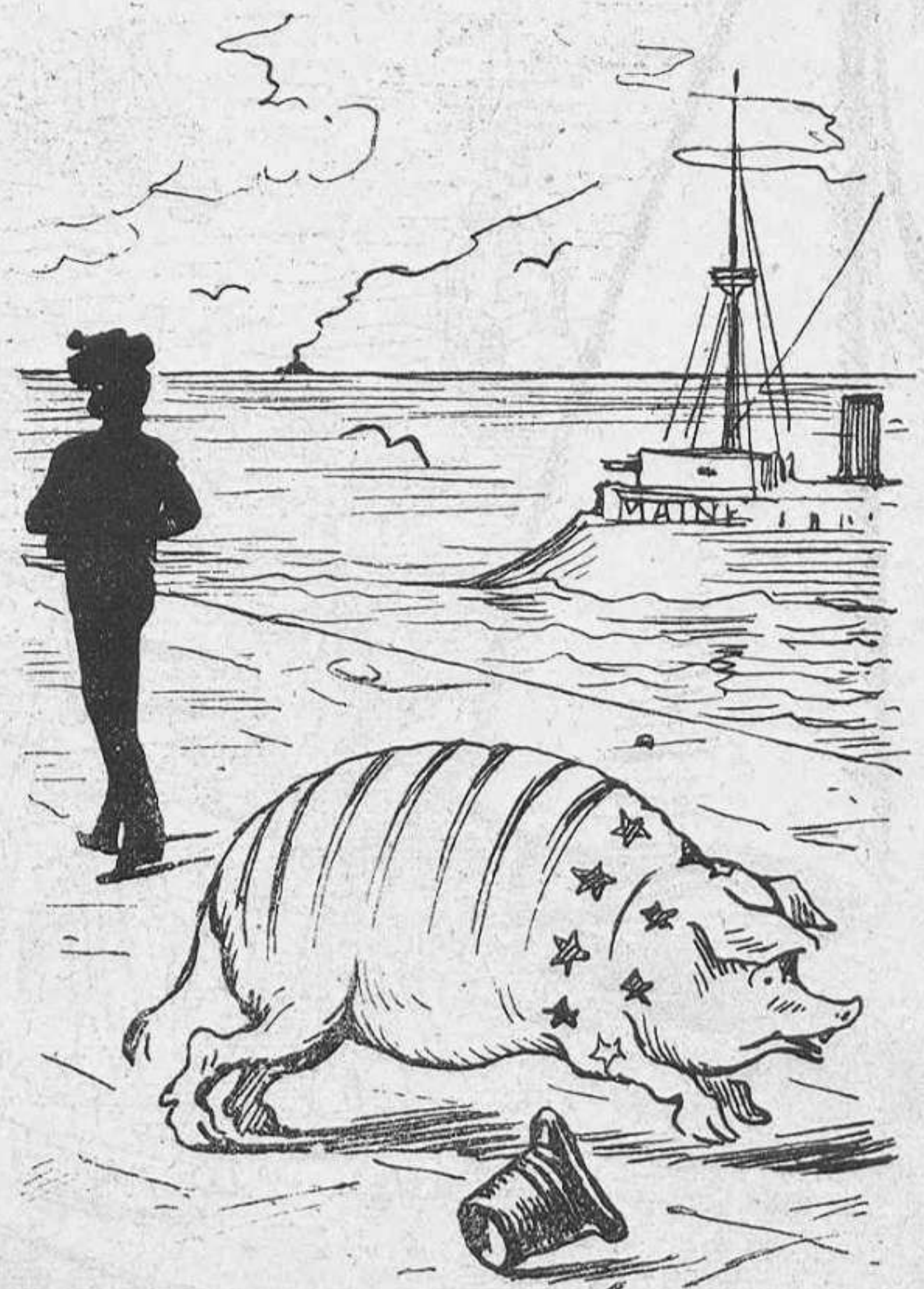
y faldillas de domás...

¡Quánta llum! Milers de ciris

escampats per todas parts

pintan de color de gloria

lo cor, las parets, l' altar.

Refrán catalá: «Qui amenassa y no pega, per bestia queda.»

L' orga arrulla, 'ls músichs tocan, los cantors llensan sos clams y en la volta gegantesca...

III

AL CEL.

-Pare Etern!... -¿Qué hi há? -Noticias

de la terra: han arribat dos partes del mateix puesto, pero l' un porta un retrás d' un dia.

-Veyám, llegeixlos.

-Es que... están tan barrejats, que... escoltéu: Cinch cents dels ciris...

¡Te-Deum!... Cent dels jornals... Cent dels adornos... ¡Te-Deum! Cent dels músichs y cantants...

¡Te-Deum!... Mil cinch cents duros...

¡Te-Deum!... -¿Acabarás? ¿Qu' es aquest galimatias? -Deurá ser que han arribat juntas, oració y factura.

-¡Ah, ja! ¿Te-Deum cobrant? Desá 'l parte y no 'l contestis.- Y 'l bon Deu, movent el cap ab un gesto d' amargura

que no pot dissimular, se'n entorna á pendre assiento al séu trono celestial.

C. GUMÁ.

LO QUE COSTA 'L TRONO ESPANYOL

Llista Civil

Table with 2 columns: Item description and Pesetas. Includes Dotació del rey, Idem de la germana gran del rey, Idem de la germana petita, etc.

Cargas de justicia

Table with 2 columns: Item description and Pesetas. Includes Als fills del infant D. Francisco de Paula Antoni y de D.ª Lluisa Carlota, A l' avia D.ª Isabel á més de la seva dotació, etc.

Capellas reals

Table with 2 columns: Item description and Pesetas. Includes Quatre capellans majors, 36 capellans de reys, dos párrocos y tres beneficiats...

Table with 2 columns: Item description and Pesetas. Includes Subvenció pera 'l temple de l' Almudena, de patronat, TOTAL...

Brillo militar

Table with 2 columns: Item description and Pesetas. Includes Quarto militar del rey: Havers, personals, gratificacions, remonta, raciones de pinso, etc., Alabarders: Conceptes iguals y además raciones de pá, utensilis, plusos de jornada, criats, etc., etc.

Resúm

Table with 2 columns: Item description and Pesetas. Includes Llista civil, Cargas de justicia, Capellas reals, Brillo militar, TOTAL...

Aquests gastos corresponen exclusivament al personal de la monarquia, ab cárrech al contribuyent espanyol. ¡ONZE MILIONS, TRESCENTS CINQUANTA SET MIL TRESCENTAS DOTZE PESSETAS al any!

¡En cuántas cosas útiles y beneficasas no podría esmersarse aquesta suma!... ¡Quánta instrucció no podría donarse al poble!... Quántas obras públicas encaminadas al foment de la riqueza no 's podrían emprendre!...

Y si 'l poble 's resolgués á ser soberá de sí mateix, quin estalvi de gastos (no tenint lo poble soberá llista civil, ni altrás andróminas) y quin enaltiment de la seva dignitat!...

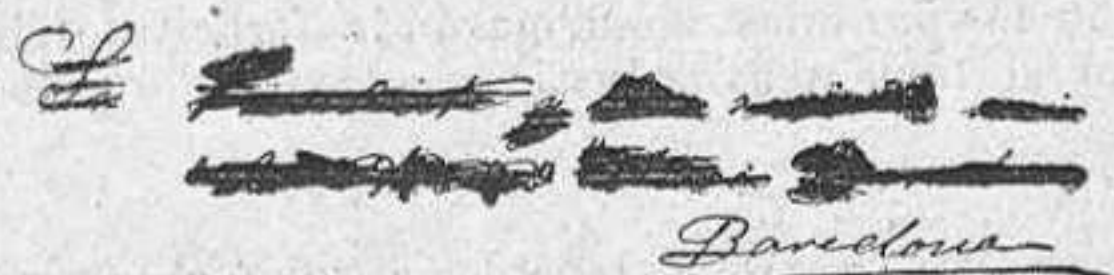
UN DOCUMENT IMPORTANT (*)

1

2

3

4

Barcelona

Ha llegado hasta mí la noticia de que el Diario de Barcelona ha publicado de algun escrito instantáneo de mentes los martirios ejecutados en este Castillo en las personas de algunos proclamaos por el atterado de la calle de Cambios, por lo cual...

1.º Que el detenido Francisco gana fué llevado el día 4 de Agosto al tramo pasarlo al calabozo nº 1, que hay al lado de la plaza de Armas de este Castillo, y allí le martirizaron cruelmente obligándole por medio de latigazos á andar de una parte á otra de un calabozo durante cuatro días y noches consecutivas sin darle momento de refugio, ni nada que comer ni beber, ni que dormir, á todo de una vez y en un momento, el cuyo resultado se le rava...

taron brazos y muñecas. En la madrugada del día 9, los encargados de aplicarle el tormento, agarráronle los testículos y el miembro viril con cañas y amarrados de quitarras, retorciéndolos brutalmente. El sufrimiento cayó sin sentido. Al volver en sí, notó que no podía andar pues le habían clavado plumillas de escribir en las uñas de los pies.

2.º El mismo día 4 de Agosto fueron llevados Juan Bautista Oller y el cuñado de él, Francisco Tomás Ascheri, á los calabozos números 2 y 3, donde padecieron lo mismo ó semejantes insuportables tormentos que el anterior.

3.º El día 6 del referido Agosto sufrió igualmente el martirio José Nolas, en el calabozo número cero, este martirizado, al siguiente día, intentó suicidarse golpeando la cabeza contra la piedra picada de una ventana, cayendo sin sentido en medio de un charco de sangre. Necesario de una vez más de cien latigazos. Pero los días 8, 9, 10, 11, 12, y 13 sin comer ni...

beber ni dormir, pasándose siempre, y recibiendo parte tras parte. La última paliza que recibió fué tan bárbara que cayó como muerto. Renunció por á describir otros martirios aun más terribles. Una que no gritasen se le ponían la mordaza.

4.º Agotado de ser detenido, á las 10 de la noche fué el día 14 á 15 de Agosto, subieronle á este Castillo, y en uno de los calabozos mencionados se le torturó, empobreciendo por la noche, á las 11 y media sin comer ni beber ni dormir, obligándole á pasarse el día de latigazos.

Después se le desnudó haciéndole trillar como si fuera un caballo hasta que cayó sin sentido. Entonces encendieron un fogón y le aplicaron hierro candente á las carnes obligándole la maculada del fuego una M marcada en la nalga. Este también un torturado destrozado.

5.º El día 9 de Agosto principió el martirio de Sebastián Junyer. Como á sus compañeros de infortunio se le obligó á pasar durante varios días y noches...

consecutivas. Cuando podían de comer ó de beber se les ofrecía bacalao seco ó agua de lluvia. Le agarráron los testículos hasta que se le destruyeron. Padeció lo insuportable. Uno de sus verdugos, llamado Carreras, se entretuvo en aplicarle el fuego de un cigarro puro á la punta del miembro viril.

6.º Fueron en igual forma torturados Luis Abis y Francisco Gallis. Otro día á estos dos se les aplicó una máquina en forma de la cabeza. Es un caso de tortura que por medio de un aparato aprieta y tira hacia arriba el labio superior hasta de llegar la carne de las uñas, mientras otra pieza sujeta y tira hacia abajo el labio inferior. La máquina descansa sobre los hombros y aprieta horrosamente las uñas, como si á uno le aplastasen la cabeza. Luis Abis se ha vuelto loco.

7.º Joseph Fioroluis, subito francés, recibió demudo, una tremenda paliza...

5

6

7

8

por no saber hablar el castellano. He aquí la lista ahora de los que se ejecutaron los martirios. Todos pertenecen á la guardia civil.

José Mayans, 48 años, natural de Híjiga, guardia civil de 1.ª infantería.

Rafael Mayans (hijo), de 20 años, de infantería.

Fernando Estorqui, 38 años, natural de Navarra, de caballería.

Mamuel Carreras, 28 años, Alicante, de caballería. Recientemente ha ingresado en la policía judicial.

Félix Cabral, 35 años, Huelva, de infantería.

Leandro Lopez Parrillas, 28 años, de Feruel, de infantería.

El llamado cabo Portas de 40 años, maricortado, natural de Leon de caballería.

El cabo Cirilo Ruiz Omsa, de 39 años, natural de Logroño, de infantería.

Se mandaba al feriente Portas que es el que mandaba y presenciaba los martirios con una frialdad salvaje.

Valdones de otros medios se ha fabricado el triste proceso de la calle de Cambios proceso que es todo farsa y mentira, todo fraude, pues aun que se haya dicho oficialmente que se había descubierto el autor y cómplices del atentado del 7 de Junio, podemos asegurar no ser cierto, y que se continúa ignorando quien ó quienes los que prepararon y ejecutaron el crimen de la calle de Cambios. Esta verdad estamos dispuestos á probarla ante quien sea.

Verdad esto de repente á los que hayan intentado dementir lo que hemos denunciado al Sr. Ministro de la Guerra en fecha 21 del pasado Diciembre.

No afirmamos en lo mismo. Estima más la dignidad más que la vida. Somos inocentes.

Castillo de Montjuich 9 de Marzo de 1894.

Requemos se haga circular este escrito. José Pons, Narciso Sison, Gabriel Pallas.

Pedro Batiste, Baldomeu Gamín

José Morera, Ganuncio Balent

José Celb, Jaime Rogé

José Estart, Benvenido Mateu

Juan Olivares, J. C. Orús y A. Pons

Cayetano Oller, Carabanyo Brille

Jaime Vella, Juan Alorina

Cayetano Oller, José María Pabismama

Jaime Vella, José Viles Vall

Cayetano Oller, Mateu Ripoll

Juan Batay Cortáez, Cristóbal Solé

Pedro Cominas, Antonio Caponelo

Juan Camocás Pallasprot, Jacinto Abelló

Lois Bisbal, Baldomero Plla

Antoni Juvri, Teresa Claramunt

Lois Jerra, José Fons y Vila-plana

Antoni Ventosa, Eoma Vidal

Felipe Vall, Juan Raich

Juan Batay Oller, José Junell

Juan Batay Oller, Jaime Carreras y Ros

Juan Batay Oller, Magin Fontal

Juan Batay Oller, P. O. José Puig

Juan Batay Oller, José Carrer y Padros

Juan Batay Oller, José Aratigay

Juan Batay Oller, Jaime Llanterna

Juan Batay Oller, P. O. Francisco Plla

Juan Batay Oller, Ramon Pichot

Juan Batay Oller, J. Catalá

Juan Batay Oller, Pablo Bot

Juan Batay Oller, Manuel Valls

Juan Batay Oller, Alfredo Riquiera

Juan Batay Oller, Berna Codina

Juan Batay Oller, Andrés Vilarrubio

Juan Batay Oller, José Humbert

Juan Batay Oller, Rafael Ayuda

Juan Batay Oller, P. O. José Clement

Juan Batay Oller, Juan Batay

Juan Batay Oller, P. O. José Clement

Juan Batay Oller, Emilio Navarra

Juan Batay Oller, Conchita Andreu

Juan Batay Oller, P. O. Ventosa

(*) Agotada l' edició del número 1497, y sent infinitas las personas que desitjavan posehir aquest interessant facsimil, hem resolt reproduhirlo.

LOS TORMENTOS DE MONTJUICH

AMPLIACIONES DETALLADAS

Las víctimas que sufrieron tormento han escrito cartas interesantes que confirman de plé las manifestaciones suscritas pels 69 presos, en lo document qual facsimil reproduhim en la pág. 7. Un deber de humanitat y de justicia, l'únic móvil que 'ns guía en la present campaña, 'ns obliga a transcriure lo mes sustancial de las indicadas cartas. Comensém per la primera, firmada per

SEBASTIÀ SUNYÉ

Pres lo 2 de agost del 96, portat á Atarassanas, ahont lo tinent de la Guardia-civil Portas li feu algunas preguntas respecte á publicació de llibres y folletos, trasladat de Atarassanas al quartel dels Dochs y de aquí al castell de Montjuich, lo día 10 del mateix mes passá á ocupar lo famos calabosso número cero. Lo piquet de soldats feu entrega del processat al tinent Portas, al cabo Botas y als guardias Mayans y Parrillas. Unicamente lo Sr. Portas vestia uniforme. Després de pëndreli la roba, l' tabaco, l' pá, ls diners, tot quant portava lo subjectaren bárbarament ab unas manillas de llautó y després li estacaren los braços ab una corda, per las espatillas.

—Sabs perque se 't porta aquí?—li preguntaren.
—No—va respondre.—Unicamente crech que será per haver propagat ideas legalment.

—Just—contestaren—perque has propagat l' anarquía.
—Férenme entrar al calabosso cero, m' indicaren la reixa y la llum, y senyalantme una extensió de 4 á 5 pams d' ample per 30 de llarg me digueren—De la reixa á la llum, caminar depressa, sense reposar, y cuidado que 't decantis á un costat ó altre.

Conceptuant tot alló pura comedia y sense poder creure la sort que li esperava casi s' ho prenía á riure.
Entrá l' guardia Parrillas qu' estava vigilant, portava un vit á la ma y li digué que volia veure'l trotar. Sunyé procurá complaure'l, y al cap de un' hora entrá de nou y li etzivá tres latigassos.

•Passejantme aixís y rebent latigassos é insults per tota alimentació vaig passar de tres á quatre días de 24 horas cada un, debilitat per la fam, la sed y la son. Contestant á lo que 'm preguntavan vaig dir al guarda que vingúes el tinent (puig no hi havia jutje) y l' tinent de la Guardia-civil Portas va presentarse dihent.—¿Estás dispost á dir la veritat?—No tinch per que negar res de quant haja fet.—¿Qui va tirar la bomba del carrer de Cambis?—No ho se pas.—¿Qui creus que haja pogut ser?—No puch dir res, perque ho ignoro.—Sigue andando, pues.

•••
Dos días després li presentaren al desgraciad Nogués. Duya l' paper molt ben estudiat. Sunyé no l' coneixia; Nogués digué que sí.—¿De qué 'm coneixes?—De la nit que jo, tú y en Lluís Mas anarem á enterrar las sis bombas Orsini en lo carrer de Córcega.

En Sunyé no sabia de que li parlavan.—¿Quánt te pagan per fer aquest paper?—preguntá. Y en Portas respondgué:—Ja ho sabrás.—Mentres tant Nogués induhit per las miradas dels butxins, seguía dihent:—Si no las tens, mira á qui las has dadas y dígho: mira que no sabs la que t' espera.

Aquella nit terrible, Mayans pare y l' cabo Botas, per ferli dir en quin siti del solar del carrer de la Diputació cantonada al de la Universitat havia amagat las bombas, l' ompliren de cops de puny al pit, als costats y sota las barras. Sunyé tenia sed y 's begué l' aygua y l' oli de un vás que servía de llum: entraren los cabos Botas y Cirilo al calabosso y li atiaren una pallissa.

•Vingué l' tinent Portas, y tirantme violentament sobre una máfega, mentres dos me subjectavan las camas, Estorqui ab una canya partida pel mitj me retorcia 'ls testiculs que per efecto de l' operació se 'm quedaran semats (acorchados) horriblement. Mayans (pare) 'm tapava la boca ab un drap y 'm descarregava cops de puny al pit, al mateix temps que l' tinent Portas cridava:—Duro, duro, á ese bandido; á ese estúpido; á ese pretencioso; me c... en la p... madre que le c...
•Un' altra vegada no podent ja caminar, vaig ajeure'm, y 'ls guardias Carreras y Parrillas ja tips de pegarme ab els látigos me tragueren los calsetets, y l' héroe Carreras ab un puro encés que portava s' entretingué en aplicarme la brasa á la punta del membre viril.

De nou li presentaren á Nogués obligantlo á que li pegués ab un látigo. Lo tragueren del calabosso cero pera curarlo, y al tornarli de nou, las dents li xarricavan y passá dos días sufrint un fret extrany.

•Quan m' havia refet una mica torná á presentarse l' tinent Portas y en sa presencia volian ferme trotar, y no podentho conseguir, me donaren una gran tanda de latigassos. Los butxins se rellevavan, fins que se li havían menjat la carn y raspavan l' os de las munyecas; quan las hi tragueren tingueren que arrancarlas per estar enterradas en la carn. Ell mateix s' arrancá la plantilla dels peus ab la mateixa facilitat que 's treu una espadenya deslligada.—Tot aixó passá desde l' 10 de agost á mitjans de setembre.

•Lluytant entre la vida y la mort se trobá en lo deportament denominat *La Artillería*, tan débil que ni l' aygua podia digerir, y sentint en tot lo cos un dolor com si l' cremessin. Las manillas, diu que se li havían menjat la carn y raspavan l' os de las munyecas; quan las hi tragueren tingueren que arrancarlas per estar enterradas en la carn. Ell mateix s' arrancá la plantilla dels peus ab la mateixa facilitat que 's treu una espadenya deslligada.—Tot aixó passá desde l' 10 de agost á mitjans de setembre.

•••
Vingué l' hora de prestar declaraciones davant del jutje instructor. Sunyé anhelava veure'l per contarli tot; pero li caygué l' ánima als peus, al trobarse ab que l' jutje Sr. Marzo de bonas á primeras el tractava de hipócrita, criminal, dirigintli altres insults. Dona compte de las declaraciones que prestá, negant sempre la seva participació en lo suposat enterro de las bombas. Carejat de nou ab en Nogués, á la pregunta de si Sunyé havia enterrat las bombas. Nogués respondgué que no.

•Pero en lloch de consignarho, Marzo y Portas li clavaren la vista ab verdader interés, y al pes de aquellas miradas el pobre Nogués, recordant la que li esperava, digué:—Sí.
Una cosa per l' istil, diu Sunyé que passá en lo careig tingut ab en Molas.

•Veyent tanta infamia, no vaig voler afirmar ni negar y diguí senzillament:—No recordo res.—Llavoras Portas s' alsá airat, dihent:—Me c... en la p... que te c...
•Esperavan de mí que al veure las afirmacions dels altres seguiria la corrent, y com no sigué aixís, el cabo Botas me prengué pel seu compte atormentantme á lo menos deu días mes. Sempre que venia á véurem era per medir la forsa de las sevas mans ab lo meu cap, fins que l' 26 de Setembre 'ls seus cops me produhieren un derrame de sanch per nas, boca y orella esguerra que formá un gran baseal á terra.

•Llavoras vaig prometre al cabo Botas que l' día que tornés el jutje diria que sí á tot quant me preguntés. Se 'n aná, tornant al cap de mitj hora ab un cantí d' aygua, y al mateix temps que me l' entregava digué:—Toma y limpia eso que no quiero ver sangre de cochinos como tú.
•Dona compte seguidament de alguns pormenors relacionats ab lo nombrament de defensor y ab la reunió del consell de guerra. A la insinuació que feu Sunyé de que tenia testimonis pera probar qu' era fals tot lo que se li atribuía, respondgué l' jutje Sr. Marzo:—No se admiten otros testigos que los que han declarado ya.

•Consigna que la nit avants del Consell lo tinent Portas li digué:—Mañana tendrás lugar de hablar ante los señores del Consejo; puedes decir lo que quieras, te autorizo; pero cuidado con decir que ha habido palos, ya lo sabes.

•Revela Sunyé que durant lo sumari y per ordre del jutje se nyor Marzo se 'ls obligava á llegir un libre titulat *Respuestas populares*, escrit pel Pare Segundo Franco, de tendencias francament reaccionarias. Es el tal libre una invectiva contra 'ls anarquistas, socialistas, espiritistas, protestants, francmasones y republicans. L' autor proclama ó poch menos la necessitat de restablir la Santa Inquisició.

•Sunyé termina la seva carta ab lo següent párrafo:
«Las probas materiales las conserva l' meu cos, y ellas, ab mes eloquencia que las paraulas, confirmarán la ferocitat dels meus butxins, aixó sí la nomenada justicia vol véureho y tocarlas.»

•••
Sunyé, condemnat á 20 anys de cadena á las Chafarinas, se troba avuy á Málaga. Al passar per Madrid sigué examinat per metjes per encárrech de alguns periódichs, entre ells *El Progreso*, que tan valenta campaña ha emprés ab motiu dels martiris de Montjuich. Lo dictámen dels metjes es decisiu: las marcas del martiri han quedat impreses en lo cos de Sebastia Sunyé.

•Traballi, donchs, la justicia, ja que no pot pesar sobre la noble Espanya la responsabilitat moral de consentir la existencia y l' impunitat de una Inquisició, en plé sigle XIX.

HERÁLDICA

L' escut d' armas del rey de las húngaras.

Epigramas

Lo sabater Pere Foix
no 's cansa de di á las donas
—Tinch unas formas molt bonas!—
Y es geperut y va coix.

RAPEVI.

Es un tonto, es un borratxo
un ase y un carrinelo;
vol fer cara de senyó
quan tan sols la fa de matxo.
Pero per xó l' sentiren
com á tots sos amichs diu,
alsantne lo front altiu:
—Jo soch l' imatge de Deu!...

H. MARICEL.

—Lo acaudalat Pau Melich,
home de gran posició,
diu que vol ser regidó....
—¿Carat!... Encar no es prou rich?

J. ROSSELLÓ.

Després d' un any de havé estat
á serví al rey en Martí
á tothom vol sostení
qu' ell may ha sigut soldat.

J. BOVER CASELLAS.

QUENTOS

En una fonda de sisos.
Un parroquiá troba un botó de
calsetets á la sopa y diu:

—Mosso!... Aixó es una porqueria....

Lo mosso després d' examinar
atentament el botó:

—Ay, ay.... Potser sí, que pel
preu que aquí 's paga, voldria que
li servissen uns calsetets enters!

Escena de Hospital:

Lo metje:—Vaja, li dono la mes cordial enhorabona.
Lo malalt:—Es á dir que vosté creu que m' haig de curar!...

Lo metje:—Home.... tant com aixó.... La enhorabona li dono perque en la consulta que acabém de celebrar hem descubert que l' cas de vosté es completament nou en los anys de la ciencia, per qual motiu hem acordat designar ab lo nom de vosté la malaltia que sofreix.... s' entén, sempre que l' nostre diagnós-tich s' arribi á confirmar al practicárseli l' autopsia.
Lo malalt va morir de repent fent una ganyota de disgust.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

Ciudadans Ll Formiga, Pep de la Pipa, Artur Snojup, Lluïset de la piga, R. Amorós, Piqué, Gonçella poétich, F. Farrés, Lambés, Pujol Madrid, M. Llurt, E. Casanovas, E. G. M., J. Prats, Nicolau Blau y Tomás Barrol:—Lo que 'ns envian aquesta setmana no fa per casa.

Ciudadans Pepet Panxeta, Tap de suro vilafrañol, Sisket D Paila, F. Más Abril, Tit de la Tita, Salviet de Cadaqués, M. Vantolra, R. Muntané, Nut, Martín Gala, Un Artiller, Nicodemus, X. Patatin y Narcís Roig:—Insertarem alguna cosa de lo que 'ns envian.

Ciudadá Anton del Singlot: No sabém si podrá figurar en lo número extraordinari; pero da totas maneras l' aprofitaré.—J. M. Ribas: La composició aludeix á n' algú; pero ni nosaltres sabém á qui ni la majoria dels lectors ho sabrían tampoch; per lo tant millor es no publicarla.—G. J. Puig: (Santiago de Cuba: Darém compte de la noticia.—Mayet: Va bé.—Hereu de 'n Pujollet: Los sonets son desgarrats y molt incorrectes.—A. Cortina Riberu: La composició per las alabansas que conté, tal vegada no 'ns estaré bé publicarla: en fi, 'ns hi pensarem.—Victor Serenas: No 'ns fa l' pes.—J. Grau: Aprofitaré la noticia.—Rok: Miraré de complaure'l, y sino en lo número 1,000, la publicarém en algún altre.—E. J.: Cada qual té 'ls seus punts de vista: si nosaltres no hém convenut á vosté, tampoch vosté 'ns convens á nosaltres. Sense voler entrar en polémicas tenim per molt exageradas las sevas apreciaciones, encare qu' estan dintre la tonica en que, per desgracia s' han colocat un gran número dels seus paisans.—Mero-Col: La metàfora del cantiret es molt adotzenada.—Sanch de Cargol: Tindrém present al timador que ha descubert.—Un Investigador: Idem. Idem.—Emma Dou: Es molt manso.—Escolar: Miraré d' aprofitarho.—Noy Pintó: En la composició hi ha algunas incorreccions, com certas assonancias en los versos que haurian de ser blancs.—J. X. P.: (San Celoni) Mil gracias pel bon recort.

ANTONI LOPEZ, editor. Rambla del Mitj, 20

A. López Robert, impresor.—Asalto, 63.—Barcelona.